

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden, September 27-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Norvégia.

A' *Kristiániában* kiűtött népzendülésre nézve ilyen napi parantsolatot adott ki a' Svétziai Koronaörökös *Udevallában* Aug. 29-dik napján: —

„A' Svétziai és Norvégiai armádák között köttetett fegyvernyugvást illető egygyezésnek ereje szerint csak négy Norvégiai reguláris Regimenteknek lehet fegyverben maradni. Ezek közé tartozott az *Aggerhuus* nevet viselő Regiment is, melyből 400 emberek a' magok seregeket odahagyták, 300 emberek honnyokba széllyel oszlottak, más 500-zak pedig, két másodrangú tiszteknek vezérlése alatt a' Svétziai armádához által jöttek. Ó Korona örökös Hertzegsége ezek között pénzt osztatván ki, ezeknek is megengedte, hogy hozzájokba mehessenek.

„A' mellett a' minden rendű lakozok között azon egygyezés által okoztatott megelégedés mellett is, a' melly egygyeést úgy lehetett tartani, mint annak a' szoros öszszetsatoltatásnak elő postáját, a' melly által a' *Skandináviai* fel sziget' boldogságának és nyugodalmának meg kell fundáltatni, csak ugyan véghez tudták azt vinni némelley személyek, a' kik a' *Sakobinus principiumokat* (hiszemgyökereket) tartják, hogy *Kristiániában* néptámodási mozgások gerjedjenek. A' porseregnek

egy legalatsonyabb csoportja Aug. 29-dikén a' Princz *Keresztély* leg megbízottabb barátjának Generális *Flaxhausennek* házáat megtámadta, és midőn őtet magát abban meg nem találta volna, a' maga mérget az ő házi butorai és ablakai ellen öntötte ki, mindent diribdarabra tördelt. Onnét a' Generális' falusi házára ment reá a' sokaság, a' hol a' Generális éppen jelen lévén csak annak köszönheti megmenekedését, hogy egy *Norvégiai* lovas csapat elég hamar megjelent segítségére. —

A' Koronaörökös ezen rendtelenségekről tudósítatván, mellyek egyéb történetekkel egygyütt azt mutatják, hogy a' *Norvégiai* Országlöszök a' maga tekintetét elvesztette, kérdést tétetett a' Norvégiai Státustanátsnál, az eránt, hogy gondolja-e hogy elég tekintettel bír arra, hogy *Kristiániában* a' közönséges tsendességet fenntartathassa, a' melly ha így nem volna, ő Királyi Hertzegségé kéntelennek szemlélné a' legnagyobb bankodással lenni magát arra, hogy seregeinek a' fegyvernyugvásban meghatározatott linéán való túlmenetire parantsolatot adjon, olly véggel, hogy a' békességes lakosokat a' fő városban védelmezzék. Ó K. Hertzegsége reméli, hogy ez a' nyilatkoztatás azoknak a' nyughatatlan fejeknek zabolán való tartásokra elégséges leszen, a' kik ezen

északi vidékekre a' fejetlenséget behozni szeretnék.„

A' *Hamburgi* újságban egy Svétziai hoszszú *Bulletin* jött-ki a' *Norvégiai* hárszéleken elő fordult utóhbi körülállásokrol. Mi ebből tsak azokat szemeljük-ki (a' sok katonai fordulásokat mind elhalgatván) a' mellyek a' M. Kurir nemkatoná olvásóinak figyelmetességére is méltó: —

„*Trögstadt* Aug. 23-dikán. Már még tsak a' *Glommen* vízén való általmenetel vala hátra, hogy a' *Svétziai* armáda *Krisztianidhoz* előnyomúlhasson, 's a' *Norvégiai* egész armádát megtámadhasaa. A' *Koronaörökös* meg tselekedhette volna azt, hogy *Fridrichshall* várát tsak békerittse, 's az armádával előbbre nyomúljon: hanem az a' gondolat, hogy mozdulásait nem egészen bizonyos történeteknek ki ne tegye, az a' ditsósség, hogy azt a' várát megvegyen, a' mellyet még soha senki meg nem vett, 's a' melynek ostromlása közben XII dik *Károly* elesett, 's azoknak, a' körülállásoknak szemei előtt való hordozása, a' mellyek abból következhethének, hogy egy ilyen nevezetes határ-oltalmazó bástyát előre el nem foglalt; arra indították ő K. Hertzsgségét, hogy azt támadja-meg. Azonközben rendes ostromlásra nem volt idő 's alkalmatosság; ellenben a' tők, a' honuét az ágyukkal a' várra dolgozni jól lehetett, már a' Svétziai seregek' kezében voltak: ezen körülállásokra nézve jónak találta ő K. Hertzsgsége, hogy ne azt az oldalát kezdje a' várnak ostromoltatni, a' mellyet XII-dik *Károly* ostromoltatott, hanem éppen az azzal általellenben lévő. —

„Maga *Fridrichshall* egy minden felől nyilva lévő város; fekszik a' *Tistedahlselse'* torkánák; a' hozzá tartozó erősség, melynek neve *Friedrichssteen*, a' város felibe egy kősziklára építettett. Mihelyest ágyuzó tsajkaink az első próbára kiállottak, a' város azonnal feladásra ajánlotta

magát, és megesküd'ta' Svétziai Király házégére: de a' hova mi tsakugyan bé nem szállíthattuk seregeinket, minthogy így a' várban lévő ágyuk' tűzinek kitéttük volna őket. Kétélkedni sem lehetett azon, hogy a' vár néhány napi ágyuztatás után meg ne adta volna magát: hanem a' benne lévő örző seregnek bátartalansága, a' melly olyan katonákból állott, a' kik nagy részt már még egy bombinak bévettetése előtt le akartak tenni fegyvereiket, egészen foganatlanná tette az ő vezérjeiknek *Ohme* és *Petersen* Generálisoknak iparkodásukat. Ez az örző sereg 1300 emberből állott; a' várban 134 ágyuk és 70 napra való elesség találtatott. A' katonaságnak az egygyezésben megendeditett, hogy katonai tisztelettel mellessen-ki a' várból, de nem akarta hasznát venni ezen engedelemnek is; minden zászlóit fegyvereit a' várban hagyván, széllyel oszlott hazájába. —

„A' *Koronaörökös* meglátogatta *Fridrichshall* városát. Ma is lehet a' *Glaszitol* 150 lépésnyire szemlélni azt a' helyet, a' hol XII-dik *Károlyt* meg lötték. Mikor a' *Koronaörökös* ezen helyre érkezett, valamely önként jött indulatból levette a' kalapját, 's a' velle lévő tiszteket is hasonló indulat foglalta-el. Mind levették a' kalapjokat; a' melyre néhány szempillantatnyi mély halgatás következvén, az után ezen vitéz katona Királyrol kezdett beszélni a' *Koronaörökös*, a' melly egész idő alatt eszébe nem jutott, hogy fel tegye a' kalapját. Végezetre azt is mondotta, hogy kérni fogja a' Királyt, hogy engedjen ezen helyre ennek az örök tiszteletet érdemlő Királynak, itt a' hol elesett, egy emlékeztető oszlopot emeltetni. —

„Azután *Oskar* Princztől a' maga fiától, *Feldmarschal* Gróf *Essentöl*, és *Gen. Báró Adlerkreutztol* kísértetvén, egész *Trögstadtig* megjárta a' *Koronaörökös* a' *Glommen* partját. A' falusi lakosok nagy meglepégedést nyilatkoztattak a' történet változásra nézve. Niutsen Európában olyan

ország' a' hol a' falusi néppel olyan rosszúl bántak volna, mint Norvégiában. A' sok apró tyrannusok által elnyomattatott, a' kik az ő erdeit és földjeit büntetetlenül a' magokévá tették. Ennek a' visszaélésnek meg kell ez után szünni egészen. Bé kell állani az igasságnak. A' földművelőknek békességben, igasságos és hathatós kormányozás alatt, kell a' magok iparkodásának gyümölcseit aratni. —

„*Kristiániában* nyúghatatlankodás ütötte ki magát, a' melly Gen. *Harthausen* ellen intéztetett, a' ki *Dánia* születésű ember, és Svétziának igen fáradhatatlan elensége; a' közép rendű népből valók voltak a' főbb támadók. *Bergenben* a' nép, a' szűgségtől kényszerítettvén, a' kereskedők' magazinumait elfoglalta, 's a' gabonának bizonyos árrat határozott. —

„Igaz az, hogy a' hibás gondolkodás 's a' vélekedéseknek 's indulatoknak egymással való tusakodásaik, nyúghatatlankodásra és erőszakitételekre szolgáltatnak Norvégiának különböző vidékein alkalmazhatóságot: de úgy látszik, hogy már nagy részint helyre állott a' tsendesség; melyre nézve már Aug. 30-dikára a' Koronaörökös vissza jött vala a' fiával egygyütt *Udevalába*, a' hová Sept. 4-dikén követség érkezett hozzá *Kristiániából*, a' melly a' Státustanátszol küldetett hozzá, mint beszélők, olyan izenettel; hogy ezen Tanács kész leszen a' Diétának kezdetéig folytatni az országlást 's fenn tartatni a' tsendességet. Mind ezek után vissza-tért a' Koronaörökös *Stockholmba*.„

Spanyol Ország.

A' Frantzia és Spanyol országok között való békeségkötés *Párisban* Julius 20-dikán megkessült és *Madridban* Sept. 1-ső napján kihirdtetett, mellyért a' városban a' házak' ablakai azon este megvilágosítottak. —

Ez a' békeségkötés minden czikkeiben egészen megegyez azzal, mellet. Frantzia ország, minden Európai egyéb

Szövetséges Hatalmasságokkal szerszett, kivéven a' Toldalek Tzikkelyeket, a' melyek Spanyol országra nézve ezek: —

„1). Minden tulajdon, mellyet Spanyolok Frantzia országban, vagy Frantziák Spanyol országban bírnak, nékik azon állapotban adattassék vissza, melyben akkor volt, mikor azt letartóztatták, vagy elvették. Minden tulajdont fel kell oldozni a' letartóztatás alól, akár mely időben történt annak letartóztatása. Minden pénzt illető állapotra nézve a' két országbeli lakosok között fenforogó vagy ezután előfordulható veszekedések, akár a' hadakozás előtt akár azután való időből vegyék eredeteket, elegendes tagokból álló Biztosság által igazittassanak el, 's ha olyanok találnak lenni, hogy ítélőszék' eleibe tartoznak, mind, két Országbeli Kormányzések javasolják a' magok ítélőszékeiknek, hogy menel igazáiban és nagyobb siettséggel lehet, mondják ki iteleiteiket. —

„2) Mennél hamarább megeshetik állitson a' két Hatalmassog egy kereskedési kötést lábra, 's addig is álljon vissza a' kereskedés' állapottya arra, a' lábra a' mellyen az 1892-dik esztendő előtt állott.„ — Ezen kötést Spanyol ország részről *Lebrador Gometz Pedró* Státustanátsos, Frantzia ország' részéről pedig ezt is a' *Beneventi Hertzeg* írta alá, a' ki a' Szövetséges Hatalmasságokkal valokat is mindeniket.

Az *Anglus* levelekben nagy meglepéssel való emlékezet tétel a' napokban arról, hogy semmi nyomát nem látták annak, hogy Spanyol ország a' maga Fami-liai kötésit megújította volna Frantzia országgal.

A' *Gerillások* (Spanyol országban a' lefolyt hadakozás alatt igen esmeretessé lett Szabad Seregeket) eloszlatta az Ország lőszék. Az ezekben találtatott pap személyeknek tudokra adatott, hogy a' katonaszkodástól már most megszünvén térjenek vissza a' papi életre, a' hol érdemek szerént való jutalmakat fognak kapni, Megha-

gyatott a' papi előjáróknak, hogy az ilyeneknek jó helyekre leendő rendeltetésekre különös gondjuk legyen.

A' Királytól mostanság kiadatott Dekretumok között egygyik által a' *Rota* nevezet alatt esmértes Papi Itélőszek, minden jussaival egygyütt helyre állított.

Frantzia Ország.

Sept. 11-diken, mint az Orosz Császár' neve' napján fényes ebédet adott *Párisban* az ott lévő Orosz követ Generális *Pozzo di Borgo*, mellyen néhány Frantzia Marschallokon kívül jelen voltak: a' *Beneventi* Hertzeg, a' *Wagrami* Hertzeg, Lord *Wellington*, 's több nagy emberek, a' kik nagy lelki felemelkedéssel ittak az Orosz Császár és Frantzia Király egészségeért. A' követség épület' szemöldökén fellyül, a' *Sándor* és *Lajos* nevek' két első betűik felett, két koronák láttattak lebegni a' köztött való egygyességnak jelentésül. —

Az Angliai Régens Princz felesége, a' *Wallisi* Hertzegné, a' ki egy időtől fogva *Strasburgban* tartózkodik, önnét *Besançon*, *Dijon*, és *Lyon* városaikon által Frantzia ország' déli részeinek megjárására, az után a' *Mont-Cenis* megszemlélésére, 's mind ezek után Olasz országba, szándékszott útját venni.

Sept. 10 dik napján mise után a' Generális *Reille*, és a' Marschal *Massena* Jeánya *Victorina* között való házassági Contractust aláírta a' Király. Ugyan e' hónap' 6-dikán, *Dumanoir-Lepelley*, *Daugier* és *Nielly* nevű Admirálisoknak Grófi titulust adott.

A' lótenyésztetés jobb virágozására nézve az előbbeni országloszék által felállított pályafutás a' Király' visszasajövele után is fenntartván, Sept. 11-dik napján három jutalmakért való lófuttatások mentek véghez az *Angouleme* és *Berry* Hertzegeknek jelenlétekben a' *Márs'* mezején. Az elnyert jutalmak között egygyikégygyik 1200 Frankból állott. Sept. 12-

dik napján megújított a' futtatás. Ekkor *Angouleme* Hertzegné is jelen volt a' nézők közt. A' feltett jutalom most 2000 Frankból állott. Azon hármak futottak, a' mellyek 11-diken nyertesek voltak. Egy kantzával nyerte-el a' 2000 Frankot *Ciller* nevű ember.

Mostanság ismét megjelentek a' Ministerek a' Követek' kamarájában vagy három törvényjavallásokkal. Egygyik ezek közül a' régi kívándorlott Frantziáknak jószágaiat illeti. A' tárgyat az a' *Ferrand* nevű Minister terjesztette a' kamara' eleibe, a' kire a' Király annak kidolgozását bízta vala. A' törvény mivolta ennyiben határozódik, hogy a' kívándorlottaknak adattassanak vissza először mind azok a' jószágai, mellyek a' Státus' számára elfoglaltak volt, de még nem idegenítették-el, másodsor, hogy ők vegyék az ilyen eladatott jószágokért a' vevők által még le nem fizettetett summákat, harmadsor, ők az ő olyan jószágaiért, mellyek a' Státus számára elfoglaltak 's már haszonra is fordítottak (elidegenítették), tétettesse nek bizonyossá a' felől, hogy a' Státus az ő kárvallásokat megfordította. A' Minister gyökeres beszéd által mütogatta a' Királynak ezen projektom által bizonyítottó igazságos voltát, 's a' Státus' javára célzó böltsességét, 's kérte a' kamarát, hogy siessen a' Királynak ezen jó szívből származó és bölts célzását megerősítés által elő segíteni. — A' jóvállást biztosság eleibe adta a' kamara, hogy megvizsgálván adja az eránt vélekedését.

A' belső dolgokra ügyelő Minister a' nyomtatásbéli szabadságot hozta ismét a' Követek' kamarája eleibe, azon változásokkal, mellyeket a' *Pairek'* kamarája tett rajta, 's a' mellyeket a' Király is helybe hagyott. Ezen változtatások illetik a' bevezető szavakat, és az 5-dik 's 7-dik tükkeket. A' hévezető szavakban ezen kifejezések nem tettettek a' Paireknek, hogy ez a' nyomtatásbéli szabadságnak megszo-

állítását illető törvény a Constituziónak kiegészítésére szolgálja. A' Lévezető szavak tehát mind elhagyattak. Az 5-dik zikkely ilyen formára vétegett: Ha legalább két *Censorok* úgy ítélnék, hogy valamely irás motskolódó, vagy a' közönséges tsendességet megzavarhatja, vagy a' Constituzióval ellenkezik, avvagy hogy a' jó erkölcsöt megsérti: ezen esetekben megakadályoztathatja a' könyvészség' fő kormányozója annak kinyomtatását. — A' 7-dik zikkelyben vétegett módosítás szerint a' könyvészség' fő kormányozója számadást tartozik a' Törvényhozó Gyűlés Biztossága eleibe a' megtiltott könyvekről terjeszteni.

Egy harmadik törvény projektum, mellyet megerősítettés végett hasonlóképpen a' Követek' kamarája' eleibe terjesztett a' felső' Minister, a' gabonának Frországtól való szabad kivittethetését kívánja.

A' Pairek' kamarája egy Biztosságot nevezett ki Sept. 8-dikán, melyre, a' Királynak és familiájának esztendőnként járni fogó jövedelmét illető végzésnek megvizsgálása biztattott. A' Biztosság' tagjai ezek voltak: Gróf *Semonville*, Hertzeg *Cadore*, Hertz. *Lewis*, Hertz. *Tarent* és Gróf *Portecoulant*. Megerősítette a' Pairek kamarája ezen végzését is a' követek kamarájának, de némínemű változtatással; így hát ez is vissza megyen még a' Követek kamarájába.

B e t s:

Midőn a' múlt tsörtörtökön a' *Württembergi* és *Dániai* Király 3 Felsőgek megérkeztek, a' Cs. K. Udvarnokok előre minnyájan öszszegyülekeztek vala a' Burgnak azon osztályaiban, mellyek ő Felsőgeknek szállásul rendeltettek vala, 's megérkezvén a' Felsőges vendégek, a' hintók' ajtajáig eleikbe mentek 's szállásaikra felkisérték. Itt a' négy fő Udvari Tisztikarokat bémutatni méltóztatott ő Cs. Kir. Felsőge a' Felsőges vendégeknek, 's az után az első fő Udvarimester Hertzeg

Trautmansdorf-Weinsberg, a' Felsőgek' szolgálattýára különösen kirendeltetett Udvarnokokat is bémútatta. —

Pénteken köszöntő látogatást tettek a' Cs. Kr. Hertzegek a' két K. Felsőgeknek, melly alkalmatossággal valamint az egygyiknél úgy a' másiknál is egész a' hintók' ajtajáig eleikbe mentek ő Cs. K. Hertzegségeknek az Udvarnokok, 's fel kísérték ő Fő Hertzegségek a' Királyokhoz, 's le is kísérték hasonló pompával.

Szombaton vissza adta a' *Dániai* Király ő Cs. K. Fő Hertzegségeknek a' látogatást. Ő Királyi Felsőget a' Fő Hertzegi Udvarnokok a' hintója' ajtajánál fogadták, és felkisérték; magok ő Fő Hertzegségek pedig az első szobáig mentek eleibe. Mikor elment, ekkor az említett Udvarnoktól ismét a' hintó' ajtajáig, a' Cs. K. Fő Hertzegektől pedig az első szobáig kísértetett.

A' *Württembergi* Király ő Felsőge kiment volt *Schönbrunna* a' Koronabörökös ő Cs. K. Fő Hertzegsége meglátogatására.

Elkövetkezett végezetre éképpen a' sok fényes pompázások között az az igen várt vasárnap is, a' milyent a' mostan élő Bétsi lakosok még nem láttak. Most láttak, három nagy Monárkhát, t. i. két Császárt és egy Királyt, egészen elragadó fényességgel, igéző örvendezések között, egymás mellett a' városba belovagolni. Képzelse a' ki képzelheti az itt lévő sok ezer reguláris és polgári katonaságot legnagyobb gálában, képzelje nem tsak a' Bétsi, hanem a' környéki világot is, képzelje ezen Koronás Fejeknek nagy számú fényes kísérlket, 's az ő Cs. K. Felsőge számos 's az egész pompának fényességét kiegészítő Udvarnokjait, 's a' két fele testörző seregeket, képzelje mind ezeket a' városnak főbb útjáján a' *Burg*tol fogva addig a' kapuig, melyen a' *Leopoldstadba* kijárunk, 's ezen kapun-túl a' Práterig, a' *Leopoldstadti* széles utján, egygyütt lenni; kép-

zelje a'Regementeknek larsogó muzsikálásokot, a' sokasságnak vivát kiáltozását, 's a' ágyuk' durrogását. Felséges képzelet!

A' Prussus Király még szombaton megérkezett *Wolkersdorfba*, melly a második postaállás ide, a' hol meghálván, bévárta ott az Orosz Császárt, a' kinek Brünbe lett megérkezéséről az útakon álló ágyuk vasárnap reggel jelt adván, már délelőtti 11 órakor arról adtak jelt, hogy már *Wolkersdorfba* is megérkezett légyen. Innét egygyütt folytatta a' két Felség Béts felé az utat.

Mihelyest ő Cs. K. Felségének tudtára esett a' vendégek' közelítése, lóra ülven, a' Fő Hertzegekkel és az itt lévő Generálisokkal egygyütt eleikbe ment. Az alatt az egész katona sereg 's a' Német és Magyar testőrök' serege, sort formáltak a' feljebb említett *Leopoldstadti* utzában a' Práter előtt lévő kerek térségen, 's ezeknek soraikhoz a' polgári tsapatok is hozzá tsatolták magokat.

A' közelítő Felségek a' Tabor' hidjain túl (a' Duna' ágain túl) Felséges Urunkkal össze találkozáván, itt egymást szívesen köszöntötték, az után a' vendég Fejedelmek is Cs. K. Udvari paripákra ültek, 's így jöttek egygyütt azon helyre, a' hol a' katonaságtól várattattak, 's ezeknek magok előtt való elmarschiroztatások után, be a' városba. Előljöttek a' Hertzeg *Schwarzenberg* Ulánusai; az után a' Albert K. Hertzeg' Vasasai, mellyel ő K. Hertzegsége a' Leopoldstadiban maga személyesen tette-meg a' tiszteletet a' Felséges vendégek előtt. Továbbá néhány Granádiros Batalionok következtek.

Itt jöttek lóháton a' három Felséges Monárkhák egymás mellett; Felséges Urunk középhen, jobja felől a' Prussus Király, balja felől az Orosz Császár; utáunok számos kivérőik, 's az után a' Cs. K. testőr seregek. A' bėjövetel 12 óra után kezdődött, és tovább tartott egy óránál, a' melly alatt 1000 ágyülvés tététt a' bástyákról.

A' nézőknek sokaságát az is nevelte egygyik, hogy vasárnap esett a' bėjövetel, 's az idő is igen szép volt. A' levegő uvidt kiáltozás hasogatta mindenütt a' hol elmentek ő Felségek. Végezetre a' sok katonaság marschirozott, t. i. a' Hiller, Collorede Regementek, a' polgárok, 's a' többek. Bérekesztők voltak a' *Sommariva* Vasasai.

A' megnevezett koronas Fejedelmeken kívül megérkeztek ide az utóbbi pár napok alatt: A' *Württembergi* Korona örökös Princz; a' *Solms-Braunfelsi* örökös Princz; a' *Neuwiedi* Hertzeg; Prussiai *Wilhelm* Princz; a' külső dolgokra ügyelő Frantzia Követ Hertzeg *Benevent*; volt Frantzia, most Orosz Generális *Jomini*, 's több mások.

Az itt lévő Monárkhák vasárnapestre a' *Karinthiai* kapunál lévő théatrombamentek véletlenül, a' nélkül, hogy a' közönség előre tudta volna, a' *Zephyr* és *Flora* nevezetű tántos játéknak nézésére. Az Austriai Császárné és Királyné ő Felségén 's a' két Orosz Nagy Hertzegassznyokon a' *Weimári* és *Oldenburgi* Hertzegnéken kívül jelen voltak *Austriai* és *Orosz* ő Császári, 's *Prussus* és *Dánus* ő Királyi Felségek, a' Cs. K. Koronaörökös 's a' más Cs. K. Fő Hertzegek. A' legnagyobb örvendezésnek kinyilatkoztatásával fogadta ő Felségeket a' jelen lévő közönség.

Sept. 24-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 232 3/8 forintot Váltószedulában. Egy Cs. arányért 10 forintot 46 krt.